

PAIc 307b16). Altrament *baḥḥār* per al 'mariner' consta copiosament en els diccionaris clàssics (Lane I, 157a4f ss.) i medievals (cf. Dozy, *Suppl.* I, 54a).

BANYERES

Ha designat diversos llocs on es prenen banys, però sovint no són termals ni vora grans masses d'aigua,¹⁰ més aviat les que la gent popular improvisava en estanys o grosses superfícies embassades; que no n'hi hagi avui gaires en el terme respectiu, és perquè molts d'ells són en terres que han estat dessecades, en progressar la vida agrícola (sobretot després de l'allunyament dels moros).

Enumero, ordenant-ho segons les regions: *Les Banyeres* pda. de Molig (per cert no lluny de les termes d'allà (xxvi, 174.5). *Banyeres* llog. del te. de La Vansa: pron. *bañéres* i gentil.: *bañerézos*, a Padrinàs (1920);²⁰ ja consta a. 839, a l'Acta C. SdUrg.: *Banieres*; *Banneres* al Capbreu del *Cart.* i *Banieres* còpia S. XII (Pujol, núm. 66; M-L., BDC XI, 19). (a) *Banyeres* pda. d'Arestuï (xxxvii, 59.13). *Id.*, agr. de St. Sadurní (B. Emp.), ja 1359 *Bayeres* (CoDoACA XI, 93). Mas *Banyeres* (te. Centelles, pel camí de Collsuspina, 1924). Antic en el terr. de Terrassa; 1036: *Bangeres*; 1042: *Banneres* cit. amb *Arnella* (BABL VII, 489, 495).

BANYERES, poble del Penedès.

PRON. POP. *bañéras*, 1954, al poble mateix i en els veïns. Com que llavors encara era en el front de guerra, s'anomena primer només com a fortalesa; 938: «*ipsa guardia de Bagnariis*»; 977: id. de *Bagnarias* (*Cart. St. Cugat* I, 18.101); 986 (*Cat. Carol.* II, 186.16, 187.5); principis S. XI: *Bagnariis* (*Ll. Bl. de Stes. Creus*, núm. 8; 1024: *Banyeriis* (Morera, *Tarr. Crist.* I, § 4); 1036: *Bagnarias* (Mas, N.H.B. *Bna.* v, 5); 1045: *Bagneres*, i 1060: *Bagnarias* (Balari, *Orig.*, 152); 1177: Petrus de *Bagerias* (*Cart. Poblet*, 168); 1172:⁴⁰ *Bannariis* (Kehr, *Papsturk.* 445); 1173: *Baieres* --- *Bagnarias* (*Cart. St. Cu.* III, 244); 1178-1209: «*castri Bagneriis* (BABL VII, 112); 1207: *Bagneris* (BABL I, 233); 1214: *Bagneris* (ACA, perg. 17); 1359: *Banyeres* (CoDoACA XI, 30); 1393: *Bagnaris* (Gallofrè, *Salamó*,⁴⁵ p. 9).

BANYERES de Mariola.

PRON. MOD. *bañéres* a Alcoi (1935), i oït allí mateix i els pobles veïns (1963). Coblà popular: «*Banyeres*, cau de rabòses, / Benixama la llopera, / entre el Camp i la Canyonada / tota la gent malfaenera» (Amades, *Geogr. Pop.*, 93). *Gentilici*: no sé fins a quin punt és general o tolerable localment, però he oït un *banyerut* a Barx (xxxii, 189.7).

DOC. ANT. No el trobo en el *Rept.*, i potser no constituïa nucli de població abans de la Conquesta, car segons SSiv. (*Nom.* 88-89), fou sempre de «cristians vells», si bé amb un castell en un penyal «del tempo de los moros»; en dóna cita de 1254 com a⁶⁰

rabal, junt amb Serrella, i altres de 1261, 1271 i 1371. En tot cas trobo junt amb Serrella, *Banneres* l'any 1271 (MtzFdo., *Doc. Val. ACA* I, 1209); «Serrella et *Banyeres*» a. 1273 (id. id. I, 1573); i lleigeixo *Banyeres*⁵ en un perg. de 1459, a l'arxiu de Biar (xxxvi, 5.21, 5.23). En el cens de 1609 *Banyeres* només va amb cristians vells, junt amb Bocairent i Alfafar, amb un total de 680 focs (Reglà, 112) i no figura en els censos de moriscos del S. XVI.

Biblgr. Lz. Vargas, c. 1774, I, 151.

La forma mossàrab antiga: alqueria del te. de Porres (mall.), *Albanyeira* apareix avui catalanitzada com *Banyeres* (vol. I, 60).

APÈNDIX. Altres noms derivats de *bany* o del mot llatí, amb aplicació toponímica anàloga. *La Banyadera* collada, al peu d'un puig de 1497 alt. a la carena de Penyalgosa, termenal entre Vistabella (xxix, 77.5) i el Castillo de Villamalefa, per on passa el camí que els uneix. *Els Banyadors* pda. de Pallars (te. Montenar-tó) (xxxvii, 23.20). *Roques del Banyador*, vora la confluència entre l'alt Llobregat i el Riutort (CATorras, *Bgd.*, 96). *Banyador*, camí, te. Alberic (GGRV, 80).

Bany. Essent els noms següents (i alguns altres) en terra valenciana no manca raó per imaginar que resultin de trad. d'un *hammâm* dels moros. *El Bany* dellà el riu, davant el poble d'Esllida (xxix, 163); carrer *En Bany* en el districte I de la ciutat de Val. (*Cal-lejero* 1963): tant en aquest com en el veí *En-Gall*, essent a la part més antiga de la ciutat, és possible que En resulti fonèticament d'*al-*. Altres notícies de banys àrabs: a Dénia (*El Arch.* IV, 275, 404); a Alzira (ib. II, 41); a Mallorca (ib. v, 259) i una novel·la d'uns banys de Còrdova mora, traduïda en *El Arch.* III, 156-168.

Els següents tenen tot l'aspecte d'uns diminutius, caràcter ben xocant, però no trobant-se aquest tipus més que en terra valenciana, cal sospitar que resultin com a noms d'herència mossàrab (d'acord amb indrets on es troben) d'una pronúncia arabitzada *ba-niät* amb el sentit de 'lloc banyat, aigualós': barranc de *Banyet* te. Torres-Torres, baixant de la Calderona (xxx, 59.11), *Font dels Banyets* te. Orxeta (xxxv, 100.5), car en tots dos el *de* serà un afegit secundari.

ELS BANYS, no sols nom de balnearis sinó també de poblacions o indrets renomats amb aquest caràcter. ELS BANYS D'ARLES, la vila del Vallespir (disfresada provincianament com *Amélie-les-Bains*).

DOC. ANT. 1237: *Balneis* (Alart, *Priv.*, 149); 1359: «los *Banys d'Arles*» (CoDoACA XII, 128); 1395: «dels *Banys d'Arles*» (Alart, *Do. Gé. Hist.*, 6); 1435: *Balneis* (id., 85); 1554: «*Balnea Arularum*» (*InuLC*, s. *farça*). Ponsich en troba molta documentació amb la forma *Balneis*, *Bagniles* o *els Banys*, des de 832, 869 etc. (*Top.*, 75).

Els Banys de St. Vicenç, B. Cerd., en terme d'Aristot. *Els Banys de Ribes* te. Campelles. *Es Banys* te.